

PRINCIPAT D'ANDORRA
ELECCIONS ANTICIPADES AL CONSELL GENERAL

3 D'ABRIL DE 2011

Informe de la Missió de valoració de necessitats (MVN) de l'OSCE/ODIHR.

I. INTRODUCCIÓ

El 21 de febrer de 2011, de conformitat amb les responsabilitats de l'OSCE, la Missió Permanent del Principat d'Andorra a l'OSCE va convidar l'Oficina per a les Institucions democràtiques i drets humans (OSCE/ODIHR) com a observadora a les eleccions anticipades al Consell General el dia 3 d'abril. L'OSCE/ODIHR va enviar a Andorra una Missió de valoració de necessitats, del 21 al 23 de març. Formaven part de la missió Armin Rabitsch, assessor sènior d'eleccions de l'OSCE/ODIHR i Lusine Badalyan i Drew Hyslop, assessors d'eleccions de l'OSCE/ODIHR.

L'objecte d'aquesta missió era valorar l'entorn preelectoral i la preparació d'aquestes eleccions. Sobre la base d'aquesta valoració l'MVN havia de recomanar si calia dur a terme alguna activitat per a aquestes eleccions i, si era així, determinar quin tipus d'activitat era la que s'adaptava millor a les necessitats identificades. Es van mantenir reunions amb càrrecs del Ministeri d'Afers Exteriors i Rel. Institucionals, del Govern, el Comú d'Andorra la Vella, la Junta electoral, els tribunals i també amb representants de partits polítics, els mitjans de comunicació i amb membres de la societat civil. Com a Annex a aquest informe figura una llista d'aquestes reunions.

L'OSCE/ODIHR vol agrair al Ministeri d'Afers Exteriors andorrà la seva ajuda i cooperació en l'organització de l'MVN. També vol agrair a tots els interlocutors per haver esmerçat el seu temps per reunir-se amb la missió i compartir els seus punts de vista.

II. SINOPSI

El dia 15 de febrer de 2011, el cap de Govern Jaume Bartumeu va demanar als coprínceps del Principat d'Andorra de dissoldre el Consell General i convocar eleccions anticipades per al dia 3 d'abril.

Andorra té un parlament amb una única cambra amb 28 consellers, 14 són elegits sobre la base de la representació proporcional en una única circumscripció nacional i 2 consellers són elegits a cadascuna de les 7 parròquies sobre la base d'un sistema de majoria del partit més votat.

La Junta electoral és la institució que supervisa les eleccions i garanteix que tots els candidats puguin competir sobre una base d'igualtat. Té un paper limitat i d'assessorament en l'administració de les eleccions i sobretot és qui rep les queixes relacionades amb el procés electoral. La Junta té una composició mixta i es compon de tres membres nomenats pel Consell Superior de Justícia d'entre els batlles del tribunal de primera instància i tres membres nomenats pel Consell General a proposta dels grups parlamentaris.

Molts aspectes dels procés electoral són a càrrec del Govern que és responsable del registre de les llistes dels candidats nacionals, d'emetre les paperetes electorals, rebre els protocols de resultats i de validar-los. Hi ha set col·legis electorals, que corresponen a les set parròquies formats pels consellers dels comuns per dur a terme les eleccions. Als centres electorals es creen una o més meses electorals presidides pels cònsols de les parròquies.

Ni en la llei ni en el reglament de la Junta electoral no està previst que es permeti la presència d'observadors internacionals ni nacionals. Això es troba en contradicció amb el document de l'OSCE de Copenhaguen de 1990.

Els electors a Andorra poden dipositar el seu vot en el seu col·legi electoral el dia de les eleccions o bé abans. És el que a Andorra s'anomena el vot judicial que és administrat pels batlles a la seu de la Batllia. Aquest vot a l'avança comença el dia 21 de març i acaba un dia abans del dia de les eleccions. L'MVN de l'OSCE/ODIHR va ser informada que aproximadament el 30% dels votants exerceixen el seu vot a l'avança.

La població total d'Andorra és de 85.015 habitants, dels quals només 32.962 són andorrans i 21.852 són els qui tenen dret a vot. El baix nombre de nacionals s'explica pel fet que només aquelles persones que hagin residit permanentment al país durant 20 anys poden accedir a la nacionalitat. Els residents amb edat per votar que no compleixen aquest requisit no poden participar a les eleccions nacionals ni a les locals.

El nombre d'electors és molt diferent en cadascuna de les set parròquies i va dels 794 a Canillo als 6.604 a Andorra la Vella. Aquestes variacions afecten la igualtat del vot entre les parròquies i fa que el nombre de vots que fan falta per elegir un conseller experimentin una desviació del 400 per cent de la mitjana.

En aquestes eleccions competiran tres coalicions i un partit en la circumscripció nacional i a cadascuna de les set parròquies s'han registrat dos llistes. El registre de les llistes no ha estat contestat per cap dels interlocutors amb els quals l'MVN de l'OSCE/ODIHR ha pogut parlar.

Els 12 dies de campanya electoral van començar el dia 20 de març i finalitzaran el dia 1 d'abril. Atesa la petitesa de les circumscripcions la campanya es basa sobretot en el contacte personal amb els electors, amb els candidats i els qui els donen suport fent el porta a porta, distribuint els programes i parlant amb la gent. El tema principal en aquestes properes eleccions que va ser recurrent per part de tots els partits amb els quals l'MVN de l'OSCE/ODIHR es va entrevistar, és l'economia.

A Andorra el finançament de les campanyes està força desregulat. El finançament de la campanya es paga amb diner públic, tot i que alguns interlocutors van manifestar que ho consideraven insuficient. Les donacions per a la campanya estan limitades a 6.000 euros per persona o entitat jurídica i les despeses per damunt de 6.000 euros s'han de justificar. No obstant això, la provisió de serveis i productes en espècie no es consideren com a ingressos. El Tribunal de Comptes audita els comptes de les llistes en el termini de quatre mesos després de les eleccions i tramet un informe al Consell General, però abans de les eleccions no es fan públics els imports dels ingressos i les despeses.

Els mitjans de comunicació a Andorra són plurals i d'una àmplia varietat. La ràdio nacional Ràdio i Televisió d'Andorra (RTVA) té un canal de televisió, l'única emissora

de TV a Andorra i dos canals de ràdio. A més de la ràdio pública, hi ha quatre emissores de ràdio privades. Els andorrans reben també dotzenes d'emissores i canals de televisió dels seus països veïns.

El control judicial està previst per a tots els aspectes del procés electoral. La Junta electoral és l'òrgan de primera instància per a la major part de queixes relacionades amb les eleccions. Els comuns atenen les queixes relacionades amb els registre d'electors, mentre que els col·legis electorals les relacionades amb el desenvolupament del dia de les eleccions. Les queixes sobre els resultats es fan directament als tribunals. Les decisions de la Junta electoral i dels comuns poden ser objecte de recurs davant la Sala administrativa del Tribunal Superior de Justícia.

Tots els interlocutors amb qui l'MVN de l'OSCE/ODIHR va parlar van expressar la seva confiança en l'administració de les eleccions i consideraven que les llistes dels electors eren correctes. En general, es considera que els mitjans de comunicació actuen de forma justa i equitativa i existeix l'oportunitat de recórrer a la justícia. No obstant això, queden alguns aspectes del procés que podrien ser millorats en línia amb els compromisos de l'OSCE i les normes internacionals sobre els processos electorals. Aquí inclouríem la manca de disposicions legals pel que fa a observadors en les eleccions i la manca d'igualtat en els vots de les parròquies. També es podria millorar la transparència en el finançament de les campanyes incloent-hi el requisit d'haver de publicar l'estat d'ingressos i despeses abans del dia de les eleccions.

L'OSCE/ODIHR no ha dut mai a terme cap activitat relacionada amb les eleccions a Andorra. En altres circumstàncies l'MVN de l'OSCE/ODIHR hagués recomanat una Missió de valoració de les eleccions, però tenint en compte el poc temps i els recursos ja assignats, l'OSCE/ODIHR no es troba en disposició de poder organitzar una activitat relacionada amb les eleccions per a aquestes eleccions anticipades de 2011. Tanmateix l'OSCE/ODIHR està disposada a ajudar Andorra en el futur per tractar de les mancances que s'expressen en aquest informe.

III. RESULTATS

A. ANTECEDENTS I CONTEXT POLÍTIC

Andorra és un copríncipat regit pel president de la República Francesa i el bisbe d'Urgell. En general, el paper del coprínceps està ben vist a Andorra i es considera que són un lligam amb les velles tradicions que daten de tan lluny com de l'inici del segon mil·lenni. No obstant això, és el cap de Govern com a primer ministre, qui té la major part del poder executiu.

El 15 de febrer de 2011, el cap de Govern Jaume Bartumeu, en virtut de les facultats que li atorga la Constitució, va demanar als coprínceps del Principat d'Andorra de dissoldre el Consell General i convocar eleccions anticipades el dia 3 d'abril. Aquesta dissolució arribava després de gairebé dos anys de punt mort polític, durant els quals la coalició governant liderada pel Partit Socialdemòcrata, amb 14 dels 28 escons al Consell General no podia aprovar lleis incloent-hi la del pressupost. Si bé la coalició Andorra pel Canvi, APC, amb 3 consellers, havia donat suport inicialment al PS, després es va afegir a l'oposició amb Coalició Reformista (11 consellers), que per a aquestes eleccions ha format una nova coalició denominada Demòcrates per Andorra.

B. MARC LEGAL I SISTEMA ELECTORAL

Aquestes eleccions anticipades al Parlament es duren a terme de conformitat amb un marc legal relativament jove, amb la primera Constitució andorrana aprovada l'any 1993.¹ La Llei electoral va ser també aprovada l'any 1993 i des d'aleshores ha estat modificada diverses vegades.² Les eleccions també estan regulades per la Llei qualificada de finançament electoral, la Llei de la ràdio i la televisió públiques i la de creació de la societat pública RTVA, i també pels reglaments de la Junta electoral.

Andorra té un parlament unicameral amb 28 escons. Segons la Constitució, el Consell General “és l'expressió de la representació mixta i proporcional de la població nacional i les set parròquies”.³ La Llei electoral estableix que “la meitat dels consellers són elegits en igual nombre per a cadascuna de les set parròquies i l'altra meitat per circumscripció nacional.”⁴ Per tant, 14 consellers són elegits sobre la base de la representació proporcional en una única circumscripció nacional a través de llistes tancades i dos consellers són elegits en cadascuna de les set parròquies per un sistema de majoria del partit més votat.⁵

El nombre d'electors varia molt en cadascuna de les set parròquies i va des dels 794 a Canillo fins als 6.604 a Andorra la Vella. Atès que cada parròquia elegeix dos consellers, aquestes variacions afecten la igualtat del vot, amb una desviació del nombre necessari de vots per ser elegit que va fins al 400 per cent del quocient mitjà per a un mandat.⁶ Només en dues parròquies la desviació es troba en el màxim del 15 per cent recomanada pel Codi de bones pràctiques en qüestions electorals del Consell d'Europa.⁷

Ni en la Llei ni els reglaments de la Junta electoral no hi ha cap article que permeti la participació d'observadors internacionals o nacionals, ni dels partits polítics i organitzacions de la societat civil. Això es troba en contradicció amb l'apartat 8 del Document de Copenhaguen de 1990 de l'OSCE.⁸ No obstant això, totes les llistes de candidats registrades tenen dret a nomenar els seus representants als col·legis electorals.

C. ORGANITZACIÓ DE LES ELECCIONS

D'acord amb la Llei del règim electoral, la Junta electoral és la institució que supervisa les eleccions i garanteix que tots els candidats puguin competir sobre una base

¹ La Constitució va ser signada pels coprínceps el mes de juny de 1993, després que el text hagués estat aprovat per referèndum el mes de març de 1993.

² La Llei electoral va ser modificada el 1999, 2000, 2005, 2007 i 2008. La Llei 28/2007 modificava la Llei del sistema electoral i el referèndum

³ Article 50. Constitució del Principat d'Andorra.

⁴ Article 48, Llei 28/2007, del 22 de novembre, de modificació de la Llei del sistema electoral i el referèndum.

⁵ En aquesta votació els electors voten per un partit, coalició o llista de candidats, La llista que rep la majoria de vots guanya en la circumscripció territorial.

⁶ El quocient mitjà és de 1.560 vots.

⁷ El Codi de bones pràctiques en qüestions electorals (Opinió 190/2002), recomana que perquè un sufragi sigui equitatiu “la desviació permesa de la norma no hauria de ser superior al 10 per cent i de cap manera no hauria d'excedir del 15 per cent, llevat de circumstàncies especials (protecció d'una minoria concentrada, entitat administrativa molt poc poblada).”

⁸ L'apartat 8 del Document de Copenhaguen de 1990 de l'OSCE estableix: “Els estats participants consideren que la presència d'observadors, tant estrangers com nacionals, pot millorar el procés electoral en els estats on se celebren les eleccions. Per tant, conviden els observadors d'altres estats participants a l'OSCE i a les institucions i organitzacions privades apropiades, que desitgin fer-ho, a participar com a observadors dels seus processos electorals nacionals, en la mesura permesa per la llei.”

d'igualtat.⁹ La Junta la componen sis membres: tres són nomenats pel Consell Superior de la Justícia¹⁰ d'entre els batlles d'Andorra i tres són nomenats pel parlament a proposta dels grups parlamentaris. La Junta electoral té un mandat de quatre anys i es renova cada vegada que es renova el parlament. El Consell Superior de la Justícia nomena el president i vicepresident de la Junta electoral d'entre els nomenats per la Justícia. El secretari general del parlament actua com a secretari de la Junta electoral amb funcions d'assessor. La Junta electoral es reuneix ad hoc, tanmateix, contràriament a les bones pràctiques, les seves reunions no són obertes al públic.

La Junta electoral té un paper limitat i d'assessor en l'organització de les eleccions, i tracta sobretot les queixes relacionades amb el procés electoral. Molts aspectes del procés electoral són a càrrec del Govern que és responsable del registre de les llistes dels candidats nacionals, d'emetre les paperetes de vot i els sobres, de donar informació als electors, rebre els protocols de resultats i validar els resultats de les eleccions.

A cadascuna de les set parròquies d'Andorra hi ha un col·legi electoral el dia de les eleccions. En els col·legis electorals hi ha una o més meses electorals.¹¹ Les meses electorals estan formades per almenys dos membres del Comú i els representants nomenats per cadascuna de les llistes de candidats. El cònsol major actua com a president de la mesa electoral.

A Andorra, els electors poden dipositar el seu vot al col·legi electoral assignat el dia de les eleccions o abans en el col·legi electoral habilitat a la Batllia, situada a Andorra la Vella. El vot a l'avança, també nomenat vot judicial,¹² es va iniciar el dia 21 de març i finalitzarà a la 1 del migdia del dia abans de les eleccions. Tots els andorrans poden votar a l'avança; els qui exerceixen aquest vot s'anoten a les llistes electorals per tal d'evitar la possibilitat del vot múltiple. L'MVN de l'OSCE/ODIHR va ser informada que aproximadament un 30 per cent dels vots s'emeten d'aquesta manera.

A més del vot a l'avança, els electors també poden demanar de votar al seu domicili. Un batlle, acompanyat d'un secretari es trasllada al lloc demanat amb el material necessari. Aquest vot a domicili no necessita cap justificació. Els electors que es troben a la presó o a l'hospital també poden exercir el seu vot d'aquesta manera.

Tots els interlocutors amb qui l'MVN de l'OSCE/ODIHR va parlar expressen la seva confiança general en l'organització de les eleccions; ningú no va expressar sentir-se preocupat pel que fa a la preparació tècnica i el desenvolupament de les eleccions. No obstant això, alguns d'ells es qüestionaven el fet que els còsols, que representen un partit polític, hagin de presidir els col·legis electorals. Alguns d'ells també van dir que potser seria bo d'introduir el vot per correu, ja que molts ciutadans andorrans treballen o estudien a l'estranger.

⁹ Article 27 de la Llei qualificada del règim electoral i del referèndum (Llei 28/2007)

¹⁰ El Consell Superior de la Justícia està format per cinc membres nomenats pels coprínceps, el cap de Govern, el síndic general i els Jutges.

¹¹ A Andorra la Vella, la parròquia més gran, hi ha 6.604 electors. Hi ha dues meses electorals i cadascuna acull uns 3.000 electors.

¹² El vot a l'avança, també denominat vot judicial perquè té lloc a la Batllia, és organitzat per la justícia.

D. DRET DE VOT I REGISTRE D'ELECTORS

Els ciutadans andorrans majors de 18 anys el dia de les eleccions i que estan registrats al registre d'electors, tenen dret a emetre el seu vot. Les úniques excepcions serien els qui han estat privats d'aquest dret temporalment o que han estat declarat incapacitats, per una sentència ferma dels tribunals.¹³

La població total d'Andorra és de 85.015 habitants, dels quals només 32.962 són ciutadans andorrans. 21.852 estan registrats com a electors per a les properes eleccions. Els residents de llarga durada en edat de votar no ho poden fer a les eleccions nacionals ni a les comunals.¹⁴ Només les persones que han residit permanentment a Andorra durant 20 anys, poden accedir a la nacionalitat andorrana. La doble nacionalitat no és permesa.

El comuns són els responsables de la realització i el manteniment de les llistes d'electors. Les llistes permanents es revisen i publiquen dos cops l'any, el 30 de setembre i el 30 de març. Quan hi ha d'haver eleccions, les llistes d'electors s'han de publicar tres dies després de l'anunci de la data de les eleccions.¹⁵ Un cop han estat publicades els electors tenen vuit dies per demanar canvis o noves inscripcions. Els electors poden recórrer a la Batllia les decisions d'un Comú pel que fa a la seva inclusió a les llistes. Tots els interlocutors amb qui l'MVN de l'OSCE/ODIHR va parlar van expressar la seva confiança pel que fa a la cura en el manteniment d'aquestes llistes.

E. REGISTRE DELS CANDIDATS

Tots els ciutadans andorrans amb dret a vot tenen dret a ser elegits. Pel que fa a les eleccions al Consell General, qualsevol associació o grup de ciutadans pot presentar les seves llistes de candidats tant per a la circumscripció nacional com parroquial. Les llistes de candidats a les eleccions nacionals han de tenir 14 candidats i 3 suplents, mentre que les parroquials han de tenir 2 candidats i 3 suplents. Les llistes de candidats es presenten juntament amb les signatures que els donen suport. Tant les llistes nacionals com les parroquials han de tenir el suport del 0,5 per cent dels electors registrats; cada elector només pot signar per a una llista parroquial i una de nacional.

La llista de candidats s'ha de presentar en el termini de 5 dies hàbils després de l'anunci de les eleccions. Les llistes per a les eleccions a nivell territorial es registren als comuns i les llistes nacionals al Govern. Per a les properes eleccions s'han presentat quatre llistes de candidats per a la nacional i dos llistes en cadascuna de les set parròquies.

¹³ L'MVN de l'OSCE/ODIHR va ser informada que fins ara no s'ha dictat cap sentència en la qual es rescindissin els drets civils i polítics.

¹⁴ La ciutadania és reconeguda àmpliament con una restricció raonable i admissible al dret de vot i a poder ser elegit. No obstant això, pel que fa a les eleccions locals hi ha una tendència emergent en els últims 15 anys en el sentit d'atorgar aquests drets polítics a residents de llarga durada però que no tenen la nacionalitat. El Comitè de drets humans de NU en el seu Comentari General 25, confirma l'existència d'aquesta tendència emergent d'atorgar als residents permanents el dret de vot a les eleccions locals independentment de la nacionalitat. Vegeu:

[http://unhchr.ch/tbs/doc.nsf/\(Symbol\)/d0b7f023e8d6d9898025651e004bc0eb?Opendocument](http://unhchr.ch/tbs/doc.nsf/(Symbol)/d0b7f023e8d6d9898025651e004bc0eb?Opendocument). A més, el Codi de bones pràctiques en qüestions electorals del Consell d'Europa estableix "que seria recomanable que els estrangers poguessin votar en les eleccions locals després d'un cert període de temps de residència" vegeu punt 1.1.b.ii.

[www.venice.coe.int/docs/2002/CDL-AD\(2002\)023-e.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2002/CDL-AD(2002)023-e.pdf).

¹⁵ Per a aquestes eleccions les llistes d'electors van ser publicades el dia 18 de febrer.

Alguns interlocutors van comentar que cinc dies era un termini massa curt perquè els partits i les coalicions fessin les seves llistes i per recollir les signatures.

A les llistes nacionals s'han registrat tres coalicions i un partit. El PS concorre en coalició amb altres petits partits sota el lema "Ara Futur"; l'antic partit liberal i Coalició reformista han format una nova coalició denominada "Demòcrates per Andorra" (DA); mentre que APC concorre amb la mateixa coalició que l'any 2009. El partit "Verds d'Andorra" ha presentat la seva pròpia llista. Només dues llistes s'han registrat en cadascuna de les set parròquies. "Ara Futur" és present a totes les parròquies i DA ho és en sis, amb un partit antigament connectat amb els que conformen DA que concorre en la setena parròquia.

F. PERÍODE DE CAMPANYA I FINANÇAMENT DE LA CAMPANYA

El període de campanya de 12 dies es defineix en el decret de dissolució del Consell i l'anunci de les eleccions anticipades. Segons aquest decret, la campanya va començar a les 9.00 hores del dia 20 de març i finalitzarà a la mitjanit del dia 1 d'abril. Abans de les eleccions hi ha 24.00 hores de jornada de reflexió.

El desenvolupament de la campanya està regulat en la llei del règim electoral, amb uns espais per penjar-hi cartells que es limiten als posats a la disposició pels comuns. Atès que les circumscripcions són petites, la major part de la campanya es basa en contactes personals amb els electors, amb els candidats i els qui els donen suport fent el porta a porta, distribuint material i parlant amb els electors. Tot i que totes les coalicions també utilitzen la publicitat a través dels mitjans privats, constaten també que els pressupostos destinats a la campanya són més reduïts que en anys anteriors degut a la crisi econòmica. Tots els partits amb els quals es va entrevistar l'MVN de l'OSCE/ODIHR van assenyalar que l'economia seria el tema clau en aquestes properes eleccions.

El finançament de la campanya no està gens regulat. No hi ha una legislació específica que reguli els partits polítics i la Llei qualificada de finançament electoral només regula els aspectes d'ingressos i despeses durant el període de campanya. Les donacions estan limitades a 6.000 euros per persona o entitat jurídica,¹⁶ i les despeses superiors a 6.000 euros s'han de justificar. No obstant això, la provisió de serveis i productes en espècie no es considera com a ingressos. Les sancions per infraccions a la legislació es limiten a la retenció de l'aportació pública a les despeses de la campanya.

L'aportació pública a les despeses electorals es basa en els vots rebuts i el nombre d'escons aconseguits. Totes les llistes han de tenir un compte obert a través del qual es reben les donacions i es paguen les despeses. En el termini de 60 a 80 dies després de les eleccions, les candidatures han de trametre un extracte d'aquest compte al Tribunal de Comptes, el qual confirma les despeses en un informe al Consell General, quatre mesos després de les eleccions. En el termini de dos mesos a partir de la recepció de l'informe, el Govern fa efectiva la seva aportació a les despeses de campanya a raó de 12,25 euros per vot aconseguit i 367,71 euros per cada conseller elegit. Algunes candidatures es van queixar que aquesta aportació a les despeses era poc significativa i que a més el pagament no es feia fins a sis mesos després del procés electoral. Abans del dia de les eleccions no hi ha cap obligació de presentar l'estat d'ingressos i despeses.

¹⁶ Cal dir que les contribucions de l'estranger no estan permeses.

G. MITJANS DE COMUNICACIÓ

L'article 12 de la Constitució andorrana reconeix la llibertat d'expressió i d'informació. A més, la Llei del règim electoral estipula que la Junta electoral ha de garantir que tots els candidats puguin competir amb igualtat. De conformitat amb la llei, els mitjans de comunicació públics tenen l'obligació de donar el mateix accés i el mateix temps a les ones a totes les llistes nacionals que concorren.¹⁷

El sector dels mitjans de comunicació a Andorra és plural i amb una àmplia varietat de mitjans. Els representants dels mitjans de comunicació van confirmar a l'MVN de l'OSCE/ODIHR que treballaven a Andorra amb un grau de llibertat molt alt. El servei públic Ràdio i Televisió d'Andorra (RTVA) té un canal de TV, l'única TV andorrana i dues emissores de ràdio.¹⁸ L'RTVA emet en català i ha adoptat el seu propi codi d'ètica periodística per a l'edició de notícies.

L'RTVA va fixar l'assignació de temps d'antena a les llistes registrades mitjançant un sorteig públic. Les llistes nacionals van rebre sis espais de tres minuts a la televisió i la ràdio i les llistes parroquials sis espais d'un minut. L'RTVA va decidir no oferir més espais pagats a les llistes per tal d'assegurar el mateix temps per a tots. També transmet uns flaixos educatius dues vegades al dia on s'expliquen els procediments per anar a votar i s'anima als ciutadans a expressar el seu vot.

Per al període de campanya, l'RTVA va establir un calendari de cobertura de la campanya igual per a les quatre llistes nacionals que es presenten i per a les 14 llistes que es presenten a les set parròquies.¹⁹ A més, l'RTVA tenia programat un debat en directe amb els líders de les quatre llistes nacionals i uns debats per separat per a cadascuna de les set parròquies.

Fer campanya a través dels mitjans electrònics privats i els mitjans de comunicació impresos no està gens regulat. La llei electoral només parla d'un principi general de no-discriminació en la política publicitària dels mitjans privats. Tot i que la legislació ha creat un Consell Andorrà de l'Audiovisual, que inclou representants de totes les llistes representades al Consell General, en els darrers anys no ha estat actiu ni ha publicat cap informe. No hi ha cap mecanisme independent o autoritat que controli i supervisi la difusió dels mitjans.

A més de la ràdio pública a Andorra hi ha quatre emissores privades que emeten des d'Andorra. No obstant això, els andorrans poden rebre dotzenes d'emissores de ràdio i canals de televisió dels seus països veïns.

Andorra té quatre diaris privats, el "Diari d'Andorra" i "El Periòdic" que es distribueixen set dies a la setmana, i el "Diari Més" i el "Bon dia" que surten de dilluns a divendres i són gratuïts. A més hi ha diversos setmanaris. Els mitjans de comunicació escrits s'autoregulen i no tenen restriccions durant el període de campanya.

¹⁷ Les llistes parroquials es regulen de manera semblant, amb un requisit addicional que no poden rebre més d'un terç de la cobertura de les llistes nacionals.

¹⁸ La Llei de la ràdio i televisió pública i de creació de la societat pública RTVA SA (del 13 d'abril de 2000) estableix que la ràdio i els canals de televisió públics han de respectar el pluralisme cultural, la igualtat i la no-discriminació.

¹⁹ L'RTVA es va comprometre a donar una cobertura mitjana d'1 minut i mig per a les llistes nacionals i 45 segons a les llistes parroquials durant el programa dels Informatius al migdia i a la nit.

H. PARTICIPACIÓ DE LES DONES

Andorra va ratificar el Conveni sobre l'eliminació de totes formes de discriminació contra les dones el 1997. Les dones estan relativament ben representades en la política andorrana; en el Consell General sortint són dones 10 dels 28 consellers i 2 dels 7 ministeris els ocupen dones. També dels còsols de les set parròquies n'hi ha dos que són dones. Les quatre llistes nacionals tenen un alt percentatge de candidates femenines i el partit dels Verds està liderat per una dona. Tanmateix, llevat del partit dels Verds, les dones ocupen llocs sensiblement més baixos a les llistes nacionals i, per tant, tenen menys possibilitats de sortir elegides. Aquest tema però, no va ser comentat per cap dels interlocutors com a motiu de preocupació.

I. QUEIXES I RECURSOS

Les queixes i els recursos estan regulats en la Llei del règim electoral i es garanteix el dret a una revisió judicial de tots els aspectes del procés electoral. La Junta electoral és l'òrgan de primera instància per a les queixes relacionades amb les eleccions, incloent-hi el registre de candidats, el desenvolupament de la campanya i la utilització dels mitjans de comunicació. Està obligada per llei a contestar en un límit de temps molt curt.²⁰ Les excepcions en les funcions de la Junta electoral com a òrgan de queixa en primera instància, inclouen les queixes sobre el registre d'electors, que es fan als comuns, les queixes durant el dia de les eleccions que es fan als col·legis electorals i les queixes sobre els resultats que es fan directament als tribunals. Contra les decisions de la Junta electoral i dels comuns es pot presentar recurs a la Sala administrativa del Tribunal Superior de Justícia.²¹ Posat cas que alguns aspectes de la queixa estiguessin relacionats amb drets i llibertats fonamentals, contra la decisió del Tribunal Superior de Justícia es pot presentar recurs al Tribunal Constitucional.

Fins al dia 24 de març s'han presentat a la Junta electoral quatre queixes. La més destacable va ser en relació a la publicació en un diari privat d'una llista de les accions dutes a terme pel Govern. Tot i que és contrari a la llei que el Govern utilitzi espais publicitaris pagant durant la campanya electoral, atès que el document va ser publicat gratuïtament pel diari en qüestió, la Junta electoral va considerar que no havia estat contrari a la llei. La coalició que havia presentat la queixa, va confirmar que no presentaria recurs, ja que semblava que el Govern no havia publicat cap més informació d'aquest tipus.

IV. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS

Tots els interlocutors que va tenir l'MVN de l'OSCE/ODIHR van expressar la seva confiança en l'organització de les eleccions i van considerar que les llistes d'electors eren correctes. Consideren que els mitjans de comunicació actuen de manera justa i equitativa i que existeix l'oportunitat d'apel·lar les decisions als òrgans judicials. Tanmateix, hi ha alguns aspectes del procés que podrien ser millorats per adaptar-los als compromisos de l'OSCE i a les normes internacionals relatives als processos electorals. Aquests serien la manca de disposicions legals per a la participació d'observadors a les eleccions i la desigualtat del vot entre les parròquies. Es podria millorar també la

²⁰ Les queixes relacionades amb el registre dels candidats s'han de decidir dins el termini de tres dies hàbils, i les queixes relacionades amb la campanya en el termini de dos dies hàbils.

²¹ És digne de menció que cap dels tres magistrats del Tribunal Superior de Justícia és andorrà ni viu a Andorra. Dos d'ells són espanyols i un és francès

transparència en el finançament de la campanya fent que es requerís la publicació dels ingressos i les despeses de la campanya abans del dia de les eleccions.

L'OSCE/ODIHR no ha dut mai a terme cap activitat relacionada amb les eleccions a Andorra. En altres circumstàncies l'MVN de l'OSCE/ODIHR hagués recomanat una Missió de valoració de les eleccions, però tenint en compte el poc temps i els recursos ja assignats, l'OSCE/ODIHR no es troba en disposició de poder organitzar una activitat relacionada amb les eleccions per a aquestes eleccions anticipades de 2011. Tanmateix l'OSCE/ODIHR està disposada a ajudar Andorra en el futur per tractar de les mancances que s'expressen en aquest informe.

ANNEX: LLISTA DE REUNIONS

Govern

M.I. Sr. Xavier Espot, Ministre d'Afers Exteriors i Relacions Institucionals
Sra. Maria Ubach Font, directora d'Afers Multilaterals i Cooperació del Ministeri d'Afers Exteriors
Sr. Alexandre Cucurella, secretari general del Govern
Sr. Valentí Martí, secretari de la Junta electoral i secretari general del Consell General
M.H. Sra. Rosa Ferrer, Cònsol major d'Andorra la Vella
Sr. Jordi Xandri, secretari general del Comú d'Andorra la Vella

Tribunals

Sr. Carles de Unzueta Rullan, membre del Tribunal de Comptes
Hble. Sra. Cristina Bea, batlle i membre de la Junta electoral

Partits polítics

Sr. Joaquim Tomàs Cisa, candidat d'Andorra pel Canvi (APC)
Sr. Josep Vila i Sra. Maite Cano, consellers del Comú d'Andorra la Vella, Partit socialdemòcrata (PS)
Srs. Esteve Vidal i Marc Vila, representants de l'oficina de campanya de Demòcrates per Andorra (DA)
Sra. Antònia Escoda, presidenta, Sr. Josep Mas, president adjunt i Sra. Isabel Lozano, Verds d'Andorra (VA)

Representants mitjans de comunicació

Sr. Francesc Ruano, director adjunt, Ràdio i televisió d'Andorra (RTVA)
Sr. Joan Ramon Baiges, director, El Periòdic
Sr. Ricard Poy, director, Diari d'Andorra
Sr. Emili Narváez, editor en cap, Diari Més
Sr. Marc Segalés, director, Bon Dia
Sra. Marisol Fuentes, directora, Ràdio Ser

Societat civil

Sr. Rajou Manwani, Indira (Associació Índia/Hindú)
Sr. David Borges, president. Casa de Portugal
Sra. Elvira Geli i Sra. Regina Agramunt, Associació de dones d'Andorra
Sr. Salomon Bencluch, representant de la comunitat hebrea